

המרכז האקדמי באריאל יוכר היום כאוניברסיטה

פרופ' טרכטנברג, יו"ר הוועדה לתקצוב ההשכלה הגבוהה, נגד הצעד: "הוועדה שהמליצה עליו פעלה בניגוד עניינים. יש פגמים מהותיים במהלך"

טלילה נשר 17.07.2012 05:26

חברי מל"ג יו"ש (המועצה להשכלה גבוהה יהודה ושומרון) יתכנסו היום (שלישי) בשעה שלוש באוניברסיטת בר אילן וצפויים להכריז כי המרכז האוניברסיטאי באריאל יוכר כאוניברסיטה. שר החינוך גדעון סער צידד במהלך, ושר האוצר יובל שטייניץ אף הבטיח לתקצב אותו ב-50 מיליון שקלים בשנים הקרובות. ואולם, כעת נשמעת לראשונה עמדתו הנחרצת של פרופסור מנואל טרכטנברג, יושב ראש הוועדה לתכנון ולתקצוב (ות"ת) במועצה הארצית להשכלה גבוהה, נגד המהלך הצפוי. במכתב, שהועבר לפרופסור עמוס אלטשולר, יו"ר המועצה להשכלה גבוהה ביו"ש שעמד בראש הוועדה שהמליצה להפוך את המוסד לאוניברסיטה, מתח טרכטנברג ביקורת חריפה על פעילות הוועדה וקבע שחבריה היו בניגוד עניינים. המכתב הגיע לידי "הארץ".

"אסור שהדיון יהיה על בסיס פוליטי-אידיאולוגי, כי הדבר יפגע אנושות באקדמיה", הוא כתב. "התהליך שהתרחש בפועל לקראת הכרה במרכז האוניברסיטאי באריאל כאוניברסיטה סובל מפגמים מהותיים, ועל כן קיים קושי בסיסי לקבלו ללא קשר למסקנותיו".

חברי הוועדה, שבראשה עמד פרופ' אלטשולר, היו חתן פרס נובל, פרופ' ישראל אומן מהאוניברסיטה העברית, פרופ' מאיר וילצ'ק ממכון ויצמן, פרופ' דוד חסון מהטכניון, פרופ' דניאל שפרבר מאוניברסיטת בר אילן ופרופ' יובל נאמן מאוניברסיטת תל אביב. טרכטנברג מחה על כך שבניגוד לנורמה בוועדות דומות בארץ ובחו"ל, בוועדת הבדיקה נטלו חלק חוקרים ישראלים בלבד, ולא השתתפו בה חוקרים בכירים מחו"ל שאין להם זיקה למוסדות בארץ ולתחומים הנבדקים. "השאלה אינה מעמדם האקדמי של חברי הוועדה, אלא המנדט של הוועדה מלכתחילה וצורת עבודתה לאור זאת", הוסיף. טרכטנברג הדגיש את העובדה כי יו"ר הוועדה אלטשולר, המכהן זה שנים רבות כיו"ר מל"ג יו"ש, עמד בראש הוועדה, וכך לא נוצרה הפרדה בין ועדת הבדיקה, שפעלה כגוף ממליץ, לבין מל"ג יו"ש, שהיתה אמורה לדון בהמלצות ולהחליט אם לקבל אותן או לדחות אותן באופן בלתי תלוי.

טרכטנברג בחן כל את הקריטריונים שהציבה הוועדה, בהם מספר חברי הסגל האקדמי הבכיר והרכבם, מספר תוכניות הלימוד, תוכניות מחקר והצלחות בגיוס מענקי מחקר בארץ ובחו"ל. לטענתו, דו"ח הוועדה אינו מתייחס לסטנדרטים אוניברסיטאיים ישראלים וזרים הנוגעים למספר הפרסומים, תשתיות המוסד ומספר הדוקטורנטים בו. יו"ר הוות"ת טען כי היעדים שהציבה ועדת הבדיקה התייחסו "למספר מדדים אקדמיים צרים", וכי היא הסתמכה כמעט אך ורק על חומרי הערכה עצמית של המרכז האוניברסיטאי אריאל, ועל דו"חות התקדמות שנמסרו לידיה. "עבודת הוועדה הצטמצמה למעשה לבדיקה טכנית דמוית check list", כתב, "ברור כי אין בעמידה ביעדים שנקבעו (במובן המספרי הצר) כדי להעיד על האיכות המחקרית או ההוראתית של המוסד, בוודאי לא ביחס לסטנדרט אוניברסיטאי כלשהו. יעד כמותי ולא איכותי לא יכול להיות קריטריון קובע".

בסיכום הממצאים שהופיע בדו"ח הוועדה נכתב כי "התיאור ה'יבש' של הממצאים דלהלן, מרשים ככל שיהיה, איננו מצליח לבטא את ההתפעלות של כל חברי הוועדה מההתפתחות של המרכז האוניברסיטאי, שכן לממצאים ה'יבשים' מצטרף מראה עינינו בביקורינו במקום. אם 'תמונה אחת שווה אלף מילים', ודאי שביקור ומראה עיניים שווה אלף תמונות". לכך צורפו מכתבי תמיכה ששלחו חברי הוועדה למוסד. חתן פרס נובל, פרופ' ישראל אומן, הסתפק במכתב קצרצר בן חמש שורות בלבד, שהסתכם בהתרשמות חיובית ממבני הקמפוס ומ"החזון וכושר הביצוע של ההנהלה". "בקיצור, יש כאן כל מה שמאפיין אוניברסיטה טובה", כתב אומן. טרכטנברג מתח ביקורת על מכתבי ההמלצה, שהיו "קצרים וכלליים מאוד". "במכתבים אין ניתוח או התייחסות מעמיקים לשאלות האקדמיות", כתב, "הם מתמקדים בהצהרות תמיכה גורפות".

טרכטנברג ביקר גם את העיסוק המצומצם וחסר ההקשר הנרחב בשאלה אם על המרכז באריאל להיות מוכר כאוניברסיטה. "עצם השאלה אם המרכז האוניברסיטאי באריאל ראוי לקבל הכרה כאוניברסיטה, כשהיא נשאלת במנותק מההקשר הרחב (התכנוני, כלכלי, וכדומה) היא בעייתית ביותר, ומשקפת במקרה הטוב ערגה לתקופה קודמת, אשר מיצתה את עצמה מזמן", כתב, "במקרה הפחות טוב זו סטייה מודעת וקשה מעקרונות יסוד של שוויוניות והגינות. לא ייתכן ששאלה כה מהותית תידון ותוכרע על ידי גוף שמופקד רק על מוסד אחד כללי להשכלה גבוהה ובו רק כ-3% מכלל הסטודנטים בארץ".

טרכטנברג מביא כדוגמה במסמך את הקמת בית הספר לרפואה בצפת. "השאלה שעמדה על הפרק לא היתה האם ראוי שאוניברסיטת בר אילן (או כל מוסד אחר) תקים בית ספר לרפואה משלה, גם אם היא מאוד רצתה בכך, אלא האם מדינת ישראל צריכה בית ספר לרפואה נוסף", כתב, "בדיעבד אוניברסיטת בר אילן אכן נבחרה, אבל ההבדל בין לפני מעשה לאחרי מעשה הינו כמובן קריטי. האם יעלה על הדעת שיבוא מוסד כלשהו וידרוש לקבוע האם 'ראוי' להקים מרכז מצוינות בתחום מסוים, בלא התהליך האמור, בלא בחינת הצורך וקביעת ההליך התחרותי? האם כך צריך לחלק כספי ציבור? האם כך צריך לנהל את המשאבים המוגבלים, האנושיים והחומריים, הדרושים למען קיומה של אקדמיה איכותית?".

טרכטנברג התייחס גם להעברת הכספים הייעודית לאריאל, עליה הכריז שטייניץ השבוע. "סכומים אלה אינם מתקרבים כלל ועיקר להיקף התוספת הכספית הנדרשת לצורך תקצוב אוניברסיטה, ואינם עומדים לא בהווה ובוודאי שלא בעתיד הנראה לעין, בדרישה ששינוי ההכרה במרכז באריאל לאוניברסיטה ותקצובו בהתאם לא יפגע בתקציב יתר האוניברסיטאות והמכללות", כתב. מל"ג יו"ש הוקמה ב-1997 בעקבות סירוב המל"ג לדון בנושאים אקדמיים בשטחים. מכוח היותו הריבון בשטחים חתם מפקד פיקוד מרכז על החקיקה. "מוקמת בזה מועצה להשכלה גבוהה (יהודה והשומרון) שחבריה יתמנו על ידי מפקד כוחות צה"ל באזור מבין חברי המועצה להשכלה גבוהה בישראל, או מי שסיהנו בעבר כחברי מועצה להשכלה גבוהה בישראל", נכתב בחוק. בניגוד לחברי המל"ג, תקופת כהונתם של חברי מל"ג יו"ש אינה מוגבלת בזמן. כך יו"ר מל"ג יו"ש אלטשולר מכהן בתפקידו זה 14 שנה. המפקד הצבאי הוא הסמכות האחרונה שחותמת על החלטות מל"ג יו"ש, גם במקרה הנוכחי של ההכרה במרכז באריאל כאוניברסיטה. חבר ועדת הבדיקה של מל"ג יו"ש, הרב פרופ' דניאל שפרבר, חש פגוע נוכח הביקורת הקשה שמתח טרכטנברג על הוועדה. "אני זועם על הדברים שהוא כותב שם", אמר, "טרכטנברג אומר שאנחנו לא אמינים, בעוד שנבחרנו משום שיש לנו לכל הפחות הבנה ברמה ובדרישות אקדמיות. אנחנו לא טירונים בדבר הזה ומבינים יפה מאוד את ההבדל בין דרישות לאוניברסיטה לבין מכללה". לדבריו, "דיברנו עם כל אחד ואחד בתחומי, ראיינו אנשי סגל, אי אפשר להגיד שזה היה סתם check list. להגיד שעשינו עבודה לא ממשית זו פגיעה גדולה מאוד. אני לא יודע מה מניעיו, אבל יש בזה טעם לא טוב וריח לא טוב. לא משאירים דבר כזה

ליום לפני הכרעה, יש לזה טעם לפגם. זו גם פגיעה גדולה במוסד עצמו - מוסד לתפארת, למרות העוינות המתגלה כלפיו מצד קבוצות מסוימות".

מהמרכז האוניברסיטאי אריאל נמסר בתגובה כי "ועדת הבדיקה של מל"ג יו"ש פעלה על דעת ות"ת ובהסכמתו של פרופ' טרכטנברג. דו"ח הבדיקה הוכיח מעל לכל ספק כי אנו עומדים בכל הדרישות האקדמיות שהוצבו בפנינו ומעבר. לפיכך המליצה על הכרתנו כאוניברסיטה. במשך 5 שנים לא הועלתה בוות"ת כל טענה על פעילות הוועדה ותוצאותיה, על אף שהקריטריונים האקדמיים שהוגדרו היו מונחים לפנייה. מסיבות שאינן אקדמיות, בחר פרופ' טרכטנברג לבזות את וועדת ששת הפרופסורים, את המל"ג שבסמכותו פעלה, תוך שלילת הרמה האקדמית של הוועדה והמצאת אלטרנטיבה 'אינסטנט', וזאת יממה בלבד לפני ההכרעה הסופית בענייננו". עוד נמסר כי "מהתנהלותו של פרופ' טרכטנברג עולה כי מניעיו אינם טהורים ודווקא הוא הנגוע בניגוד עניינים. הוא המבקש לעצור את הקדמה ואת הרחבת ההשכלה בישראל, חרף העובדה שב-40 השנים האחרונות לא קמה אוניברסיטה חדשה בעוד אוכלוסיית ישראל הכפילה עצמה ויותר. פעילותו של טרכטנברג מנוגדת להחלטת הממשלה, לחוות הדעת של סגן היועץ המשפטי לממשלה, להמלצת המל"ג ולאינטרס הלאומי לעידוד ההשכלה הגבוהה בישראל. התנהלותו משרתת אך ורק את קרטל ראשי האוניברסיטאות".